

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
PEDAGÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI KAR

PHD Tézisek

Engyel-Székely Márton

**A nárcizmus és önértékelés dinamikája – egy folyamatközpontú
megközelítés**

Pszichológiai Doktori Iskola

Személyiség- és Egészségpszichológia Program

Témavezető: Prof. Dr. Urbán Róbert

Programvezető: Prof. Dr. Oláh Attila

Bizottsági Tagok:

Prof. Dr. Oláh Attila, Elnök

Dr. Horváth Zsolt, Opponens

Dr. Andó Bálint, Opponens

Dr. Vizin Gabriella, Titkár

Dr. Bányai-Nagy Henriett, bizottsági tag

Dr. Hoyer Mária, bizottsági tag

Prof. Dr. Rácz József, bizottsági tag

Prof. Dr. Kiss Enikő Csilla, bizottsági tag

2024

Budapest

Bevezetés

A nárcizmus a pszichológia egyik legrégebbi konstruktuma, ennek ellenére még mindig számos vita övezi. Ugyan az elmúlt években jelentős előrelépések történtek mind a mérés, a módszertan és a konceptualizáció területén (Miller, Back, Lynam és Wright, 2021), továbbra is számos kérdés megválaszolatlan maradt. A további fejlesztések szükségességét támasztja alá, hogy továbbra sincsenek összhangban a konstruktum klinikai és vonáselméleti modelljei és keveset tudunk a nárcisztikus működés mögöttes folyamatairól (Edershile & Wright, 2022).

A disszertáció első részében a nárcizmussal kapcsolatos jelenlegi ismereteket foglalom össze, külön hangsúlyt fektetve annak hierarchikus felépítésére, összefüggéseire más változókkal és mérésére, továbbá a nárcisztikus működés más személyiség működése szempontjából lényeges életterületre gyakorolt hatására is. A második részben a hangsúly már inkább eltolódik a vonáselméleti megközelítésről a nárcisztikus folyamatok belső dinamikája felé.

I. RÉSZ – A nárcizmus kurrens megközelítései

Folyamatos vita folyik arról, hogy mely jellemzők játszanak központi szerepet a nárcizmusban (Miller és mtsai, 2017), mivel a korábbi megközelítések a nárcizmust főleg a fenotípusos grandiózus megnyilvánulásokkal azonosították. A nárcisztikus személyiségzavar fogalmának megalkotása is ezt tükrözte az Amerikai Pszichiátriai Társaság diagnosztikai kézikönyvében (DSM–III; APA, 1980) és a mérés is többnyire a grandiózus elemeket vette figyelembe (például a széles körben elterjedt Narcissistic Personality Inventory is grandiozitást mér, Raskin és Terry, 1988; Donnellan, Ackerman és Wright, 2021). A modern nárcizmuskutatásban azonban a nárcisztikus viselkedések legalább két tágabb kategóriába sorolhatók, beszélhetünk grandiózus és sérülékeny nárcizmusról is, amelyek különböző pszichológiai konstruktumokkal elég eltérő kapcsolatot mutatnak (Wink, 1996; Pincus és Lukowitsky, 2010; Miller és munkatársai, 2011; 2021).

A grandiózus nárcisztikus vonásokkal jellemezhető személyeket arrogánsnak, kizsákmányolónak feljogosítottak írhatjuk le (Cain, Pincus & Ansell., 2008), akik amellet, hogy magukról irreálisan pozitív énképet építenek fel, másokat leértékelnek (Miller, Lynam & Hyatt, 2017; Zeigler-Hill, Clark & Pickard, 2008). Ezzel szemben a sérülékeny nárcizmusra a törékeny önbecsülés és visszafogottság jellemző, mások jóváhagyása kulcsfontosságú szerepet tölt be, (Cain et al., 2008; Zeigler-Hill et al., 2008), ugyanakkor a személy önmagával és

másokkal szemben is grandiózus elvárásokat támaszt (Wink, 1996; Kealy & Rasmussen, 2012), hogy elkerülje a megszégyenülés érzését (Edershile et al., 2019).

Disszertációmban hangsúlyozom, hogy fontos különbséget tenni a szubklinikai és a klinikai nárcizmus között is, kutatásom pedig az előbbire fókuszál. A személyiség- és szociálpszichológiai kutatásokban a nárcizmust többnyire stabil vonásként, illetve egyéni különbségként értelmezik, amely egyes embereket "nárcisztikusabbá" tesz másoknál (Campbell & Miller, 2012). Ezért a kutatások inkább a nárcisztikus vonások más releváns pszichológiai konstruktumokkal való kapcsolatára összpontosítanak.

A közelmúltban több hierarchikus modell is megjelent, amelyek, hogy azonosítsák a nárcizmushoz kapcsolódó, látszólag inkoherens megnyilvánulásoknak a közös magját (Miller et al., 2021). Krizan és Herlache (2018) például nárcisztikus magként definiálta a feljogosítottságot (entitlement) és a saját magunk fontosságába vetett hitet (self-importance), amikor az egyének önmagukat érdekesebbnek, fontosabbnak vagy különlegesebbnek tekintik, mint másokat, miközben céljaikat és szükségleteiket is fontosabbnak tartják másokénál. Ezzel a definícióval arra törekedtek, hogy megtisztítsák a konstruktumot a korábban hozzá kapcsolt attribútumoktól (pl. ambíció, vezetői képesség, titkos bizonytalanság stb.), valamint megkülönböztessék a nárcizmust a pusztán ellenségességtől és a barátságosság hiányától. Második célként a nárcisztikus jellemzők szerveződésére összpontosítottak, azonosítva, hogy mely aspektusok központiak és melyek tekinthetők periférikusak.

Mivel a hierarchikus modellek elméleti szempontból részletesebb képet nyújtanak a nárcizmushoz kapcsolt tulajdonságokról, a disszertációm első kutatási témája ennek gyakorlati tesztelése volt: a széles körben használt nárcizmus-mérőeszközök lehetséges hierarchikus mérési modelljeinek empirikus tesztelését tűztem ki célul. Választásom a szociál- és személyiségpszichológiai kutatásokban legelterjedtebb grandiozitást mérő eszközre, a Narcissistic Personality Inventory-ra (NPI; Raskin & Terry, 1988) esett (Cain et al., 2008).

1. Kutatási Téma

Az NPI eredetileg 40 tételből áll, minden tétel két állítást tartalmaz, az egyik a nárcisztikus, a másik a nem nárcisztikus választ képviseli. A résztvevőknek el kell dönteniük, hogy a két állítás közül melyik írja le jobban a belső tapasztalatukat (pl. "Bármilyen helyzetből kivágom magam" és "Igyekszem elfogadni a viselkedésem következményeit"). A vonásszintű grandiózus nárcizmus pontszámot a résztvevő által választott nárcisztikus válaszok számának összegzésével számítják ki. Mivel az NPI kényszer-választásos válaszformátuma az egyes

állítások egyenlőtlen társas kíváncsisága alapján megkérdőjelezhető (Wetzel et al., 2016), ezért egy olyan formátum is elterjedt, ahol csak a nárcisztikus állítások kerülnek bemutatásra vagy dichotóm vagy 5 pontos Likert-skálán megadható válaszlehetőségekkel (a kétféle módszerrel felvett tesztek pszichometriai különbségeiről lásd Ackerman, Donnellan, Roberts & Fraley, 2016).

Annak ellenére, hogy az NPI kiemelt szerepet játszik a grandiozitás mérésében, a mérőeszköz faktorszerkezete még mindig vitatott. Raskin és Terry (1988) eredeti tanulmányukban hét főkomponenst azonosítottak, de a köztük lévő magas korrelációk miatt más kutatók különböző faktorstruktúrákat is javasoltak [pl. Corry és munkatársai (2008) kétfaktoros, vagy Ackerman és munkatársai (2011) háromfaktoros megoldását]. A korábbi kutatások főként elsődleges faktorokat tartalmazó modelleket vizsgáltak, bár az NPI lehetséges egy- vagy többdimenziós jellegének megértéséhez a megerősítő faktorelemzés keretein belül hierarchikus modelleket is figyelembe kell venni, különösen mivel a hierarchikus modellek a nárcizmus elméleti modelljeiben is egyre népszerűbbek. Ha a nárcizmust dinamikus önszabályozási folyamatnak tekintjük, akkor minden nárcisztikus vonásnak vagy viselkedésnek a közös mögöttes célja a pozitív énkép fenntartása (Morf & Rhodewalt, 2001), ami a felhasznált konstruktumok dimenzionalitásában is meg kell, hogy jelenjen. Továbbá, a személyiségkutatásban egyre nagyobb érdeklődés övezi mind a másodrendű, mind a bifaktoros modellek alkalmazását (Reise, 2012), hogy éppen ezeket a dimenzionalitási kérdéseket tisztázzák.

A másodrendű hierarchikus modellekben (second-order models) magasabb rendű mögöttes faktorokat feltételezünk, amelyek segíthetnek az elsődleges faktorok közötti korrelációt magyarázni, míg a bifaktoros modell megközelítésének lényege, hogy megkülönböztesse egy általános mögöttes faktor (general factor) és az általános faktor által nem magyarázott, de specifikus faktorok által magyarázható varianciát egymástól. Így lehetőségünk nyílik külön-külön megragadni általános faktor és a specifikus faktorok külső változókkal való kapcsolatát (Reise et al., 2010).

Mivel nem volt korábban nem alakult ki konszenzus az NPI faktorstruktúrájáról, és magasabb rendű faktormodelleket korábban nem, vagy csak ritkán teszteltek, az 1. Kutatási Témában végzett három vizsgálatunk első célja az volt, hogy a különböző mérési modelleket egy sor megerősítő faktorelemzéssel (CFA) hasonlítsuk össze, keresve a legjobban illeszkedő megoldást az NPI magyar és angol nyelvű változatával gyűjtött adatainkhoz. Második célként pedig a legjobban illeszkedő modell konvergencia és diszkriminációs validitását és más

mérőeszközökkel való kapcsolatát vizsgáltuk konfirmátoros faktorelemzéssel, kovariánsok bevonásával (pl. önértékelés, jóllét)

1. Kutatási Téma eredményei

Kutatásunkban három kényelmi mintát vontunk össze. Az első mintában 226 egyetemi hallgató (76,5% nő, átlagéletkor = 21,17; SD = 2,57) vett részt egy budapesti egyetemről; a második (n=414) és harmadik minta (n=152) 566 egyetemi hallgatót (76,9% nő, átlagéletkor = 27,29; SD = 10,95) tartalmazott, egy pécsi egyetemről. Kilenc mérési modellt teszteltünk a három almintából összesített adatokon (N = 791).

Bár a jelenlegi mérési tradícióknak megfelelően több modell is elfogadható illeszkedést mutatott, a három specifikus faktort tartalmazó bifaktoros modell (8. modell) illeszkedett a legjobban az adatokhoz ($\chi^2=617,0$, CFI=0,971, TLI=0,965, RMSEA= 0,044, CI [0,039-0. 048]) a versenyző megoldásokhoz képest. Ez a modell azt feltételezi, hogy létezik egy Globális mögöttes nárcisztikus faktor és három olyan specifikus faktor, amelyek a Globális faktoron felül magyaráznak a nárcisztikus működés szempontjából lényeges tulajdonságokat. Minden tétel szignifikánsan töltött a Globális nárcizmus faktorra, bár három tétel alacsonyabb faktortöltést eredményezett, mint Tabachnick és Fidell (2014) ajánlásai, ahol .32 tekinthető a gyenge faktortöltés határértékének. Ez a három tétel a 19., a 26. és a 14. tétel volt, amelyek faktortöltései az Globális faktoron .27 és .31 között mozogtak. Ezek a tételek azonban magasabb, 0.37 és 0.58 közötti töltéssel rendelkeztek a specifikus faktorok esetében (Grandiózus exhibicionizmus és Feljogosítottság/ kizsákmányolás). A 8. modell két tétele (32. és 34. tétel) nem töltött szignifikánsan a specifikus faktorokra, és mindkettő inkább a Globális nárcizmusfaktort képviseli.

Megbecsültük a modellek közös varianciaindexét (common variance index), és azt találtuk, hogy a Globális nárcizmus faktor a bifaktoros modellben a közös variancia 53,5%-át magyarázza, tehát úgy tűnik, hogy egy lényeges globális faktor jelen van a grandiózus nárcizmus esetében. A specifikus faktorok magyarázott varianciái 6% és 18,7% között mozogtak. Ebből arra következtethetünk, hogy a Globális faktor játssza a legfontosabb szerepet az eredmények értelmezésében, míg a specifikus faktorok lényegesen kisebb magyarázóerővel rendelkeznek, bár úgy tűnik, hogy néhány tétel nagyobb mértékben tükrözi ezeket a specifikus faktorokat. Mivel a specifikus faktorok a Reise és munkatársai (2013) által ajánlott 0,5-es értéknél alacsonyabb omega hierarchikus együtthatót mutattak (0,23 és 0,41 között), arra a következtetésre juthatunk, hogy a specifikus faktorokat a jövőbeli kutatásokban nagyobb óvatossággal kell értelmezni. A háromfaktoros megoldásnak emellett elméleti

szempontból is vannak előnyei, mivel a Grandiózus Exhibicionizmus mint a grandiózus nárcizmus adaptívabb aspektusa megkülönböztethető a Feljogosítottság/ Kizsákmányolás alfaktortól, amely maladaptívabb és szociálisan nagyobb kihívást jelentő következményekkel áll kapcsolatban.

Table 1. A grandiózus nárcizmus bifaktoros modelljének összefüggései: megerősítő faktorelemzések kovariánsokkal (*Study 1, Study 2 and Study 3*)

Study 1 (N = 629)				
	Globális faktor	Vezetés / Autoritás	Grandiózus Exhibicionizmus	Feljogosítottság/ Kizsákmányolás
1. Minta (N=215)				
Gender	-0.07	-0.13	0.01	0.23
Eudaimonikus jóllét	0.13	0.04	-0.17	0.05
Önértékelés	0.27	-0.12	0.25	-0.36
R ²	15%	2%	3%	19%
2. Minta (N=414)				
Nem	0.20	-0.18	0.13	0.43
Sérülékeny nárcizmus	-0.18	-0.19	0.03	0.11
Study 2 (N = 319)				
	Globális faktor	Vezetés / Autoritás	Grandiózus Exhibicionizmus	Feljogosítottság/ Kizsákmányolás
Gender	-0.20	-0.01	0.23	0.23
PNI	0.32	-0.02	0.24	0.59
PNI Sérülékeny Nárcizmus	0.09	-0.07	0.13	0.53
PNI Grandiózus Nárcizmus	0.55	-0.08	0.36	0.57
MCNS	0.15	-0.02	0.19	0.51
NVS	0.03	-0.07	0.05	0.36
NGS	0.54	0.30	0.43	0.16
Önértékelés	0.11	0.27	0.39	-0.10
Study 3 (N=237)				
	Globális faktor	Vezetés / Autoritás	Grandiózus Exhibicionizmus	Feljogosítottság/ Kizsákmányolás
Extraverzió	0.36	0.37	0.21	0.06
Barátságosság	-0.24	-0.10	-0.04	0.01
Lelkiismeretesség	-0.06	0.20	-0.08	0.16
Negatív emocionalitás	-0.24	-0.01	0.11	0.38
Nyitottság	0.18	0.02	0.08	-0.02

Megjegyzés: A vastag betűvel szedett regressziós együtthatók legalább $p < .05$ értéken szignifikánsak. Minden egyes kovariánst külön regressziós elemzésben vizsgáltunk, hogy elkerüljük a változók egymásra hatását. PNI: Pathological Narcissism Inventory (Pincus et al., 2009); MCNS: Maladaptive Covert Narcissism Scale (Cheek, Hendin & Wink, 2013); NVS: Narcissistic Vulnerability Scale (Crowe et al., 2018); NGS: Narcissistic Grandiosity Scale (Crowe et al., 2016).

Ami a mérési modell konvergens és diszkrimináns érvényességét illeti (1. Táblázat), a Globális grandiózus nárcizmus faktor pozitív összefüggést mutatott más grandiozitást vizsgáló mérőeszközökkel, az extraverzióval és az önértékeléssel, és negatív összefüggést a Big5 barátságosság (agreeableness) és negatív emocionalitás faktorával, ami összhangban van a várakozásainkkal (pl. Hyatt et al., 2018; Campbell et al., 2002), és alátámasztja a bifaktoros modell érvényességét. Másrészt az Feljogosítottság/ Kizsákmányolás specifikus faktor volt leginkább felelős a nárcisztikus sebezhetőséggel és a negatív emocionalitással való pozitív

összefüggésekért. Ezért a bifaktoros modell használata lehetővé teheti a nárcisztikus grandiozitás tisztább mérését a nárcizmus egyéb aspektusaitól elkülönítve.

1. Kutatási Téma megvitatása

A bifaktoros modellek által biztosított elfogadható illeszkedés ellenére a kapott eredményeket általában óvatosan kell értelmezni (Bonifay, Lane & Reise, 2017; Rodriguez et al., 2016): egyrészt a bifaktoros modellek alapvetően jobb illeszkedést mutatnak függetlenül attól, milyen adataink vannak (Bonifay & Cai; 2017). Másodszor, sokszor kihívást jelenthet értelmezni azt, hogy mi is marad meg egy adott faktorból (mi a specifikus faktorok jelentése), miután a globális faktorhoz kapcsolódó varianciát kivettük belőle (részletesen lásd Rodriguez et al., 2016). Ezeket valóban lényeges szempontnak tartjuk eredményeink értelmezésében, azonban a jelen tanulmányunkkal nem csak az volt a célunk, hogy egy jól illeszkedő modellt találjunk, hanem az is, hogy megvizsgáljuk, milyen mértékben tűnik az NPI természeténél fogva többdimenziós konstruktnak. Eredményeink azt mutatták, hogy mind releváns kritériumváltozókkal, mind a többi jelenleg használatos nárcizmust mérő eszközzel összehasonlítva a bifaktoros modellünk jól értelmezhető eredményeket mutatott.

Eredményeink szerint a grandiózus nárcizmus, mint globális faktor az NPI-ben megjelenő variancia legalább felét teszi ki, míg a specifikus faktorok szerepe korlátozott maradt. Ezért kifejezetten fontosnak tűnik ennek a globális nárcizmus-faktornak a mérése, amikor más pszichológiai konstruktumokkal való összefüggéseket szeretnénk megérteni. Összegzőként elmondható, hogy az Ackerman és munkatársai (2011) által meghatározott három specifikus faktor és a globális grandiózus nárcizmus faktor alkotta bifaktoros modell megfelelő illeszkedést mutat adatainkkal és az NPI 25 tételt tartalmazó rövidebb verziójával megfelelően mérhető. További kutatások szükségesek azonban a specifikus faktorok által lefedett variancia jobb értelmezésére, valamint a más nyelveken és kulturális környezetben történő érvényesség tesztelésére.

II. RÉSZ – A nárcizmus és önértékelés dinamikus folyamatainak összefüggései

A nárcizmus vonáselméleti megközelítése az elmúlt években megbízható, kényelmesen mérhető és jól konceptualizálható modelleket alkotott meg, amelyek összesített, a személyekre általában jellemző tulajdonságok mentén működnek. Ez a módszer azonban keveset tud mondani a mögöttes személyiségfolyamatokról, a viselkedés belső dinamikájáról, mivel éppen azzal dolgozik milyen egy személy általában: a percről percre változó belső működés mérését és értelmezését így nem teszi lehetővé (Edershile & Wright, 2022). A kutatások ellenben azt

sugallják, hogy a nárcisztikus működés (az úgynevezett nárcisztikus állapotok; pl. Edershile et al., 2022) jelentős változékonyságot mutat a személyen belül különböző időpillanatokban (Edershile & Wright, 2021a, Giacomini & Jordan, 2016b), továbbá a klinikai megfigyelések és a korábbi elméleti modellek (pl. a maszkmodell) gyakran nehezen egyeztethetők össze a vonáselméleti keretben gyűjtött tényleges adatokkal (Kuchynka & Bosson, 2018; Edershile & Wright, 2022).

Ezen nehézségek leküzdése érdekében egyre szélesebb körű szakirodalom foglalkozik a nárcizmussal, mint több személyiségfolyamat komplex rendszerével, amelyben a fenotípusos nárcisztikus megnyilvánulások leginkább a központi és perifériás folyamatok hatásainak szétválasztásával érthetők meg (Edershile & Wright, 2022). A disszertáció második részében ezért a nárcisztikus folyamatot inkább egy hosszabb időtávon kibontakozó, a személy mindennapi életében jelen levő keretben kezdtük vizsgálni (részletesen lásd Fleeson, 2001), ami lehetővé teszi a mindennapi életben kibontakozó folyamatok megfigyelését. Ezek a vizsgálatok általában hosszabb időszakok (pl. 10 nap) során mérik az egyének nárcisztikus állapotában bekövetkező elmozdulásokat, egy nap alatt több méréssel. Ez a longitudinális tapasztalati mintavételi módszertan (experience sampling method - további részletekért lásd Hektner et al., 2007) lehetővé teszi a vizsgált személyen belüli és a vizsgált személyek közötti variancia különválasztását, valamint a változók közötti időbeli összefüggések modellezését (pl. Edershile & Wright, 2021a).

Ez a módszertan tehát lehetővé teszi, hogy megfigyeljük egyrészt a nárcisztikus folyamatok személyen belüli interakcióját, több mérésen keresztül (within-subject, azaz személyen belüli összefüggések), másrészt pedig azt is, hogy ezek a folyamatok mennyire reagálnak a külső környezetben beálló változásokra (azaz a nárcisztikus állapotok kontextuális jellege). Ebben az értelemben közelebb kerülünk ahhoz, hogy empirikusan is validálhassuk a nárcizmus dinamikus önszabályozási folyamatként való értelmezését, ahogyan azt eredetileg Morf & Rhodewalt (2001) javasolta.

Ezért a disszertáció két következő tanulmánya egymást kiegészítve kerül bemutatásra: először egy mérőeszközt fejlesztettünk és validáltunk, amely lehetővé teszi a nárcisztikus grandiozitás és a sérülékenység állapotszintű mérését (2. Kutatási Téma). Ez a kérdés azért különösen fontos, mert a longitudinális vizsgálatokban, többszöri adatfelvétel esetén egy rövid, de megbízható mérőeszköz elengedhetetlen. Másodszor pedig a nárcizmus és önértékelés folyamatainak valós idejű összefüggéseit vizsgáltuk, figyelembe véve a résztvevők mindennapi életéből származó kontextuális tényezőit is (3. Kutatási Téma).

2. Kutatási Téma

A 2. Kutatási Témában a sérülékeny és grandiózus nárcizmus egyik széles körben használt kérdőívéből, a PNI-ből (Pathological Narcissism Inventory, PNI; Pincus et al., 2009) fejlesztettünk ki egy rövidebb, nárcisztikus állapotok mérésére szolgáló mérőeszközt. Vizsgálatunkban az eszközünk (PNI-State Version) pszichometria tulajdonságait, faktorszerkezetét, konvergens és diszkrimináns érvényességét vizsgáltuk. A PNI-S hét tételből áll, amelyek mindegyike a PNI egy-egy alfaktorát képviseli pszichometria és tartalmi megfontolások alapján (részletesebben lásd Krueger, Emons & Sijtsma, 2013), így rövidebb, mint a korábban használt mérőeszközök (NGS és NVS; Edershile et al., 2019), és mind a sérülékeny (négy tétel), mind a grandiózus (három tétel) nárcisztikus működést vizsgálja.

Mintáinkat holland (S1: $n = 319$, 73% nő) és magyar (S2: $n = 236$, 75% nő; és S3: $n = 123$, 66% nő) egyetemi hallgatók alkották. Az első és második mintán a mérőeszköz konvergens és diszkrimináns érvényességét és faktorszerkezetét teszteltük más jelenleg használatban lévő nárcizmust és önértékelést mérő vonáskérdőívekkel, keresztmetszeti elrendezésben. A harmadik mintán strukturális egyenletmodellezéssel (SEM) és multilevel modellekkel vizsgáltuk a mérőeszköz személyen belüli (within-subject) és személyek közötti (between-subject) összefüggéseit egy intenzív, ötnapos longitudinális adatfelvétel alapján (15 adatgyűjtési pont).

2. Kutatási Téma eredményei

Eredményeink szerint a PNI-S hasonló összefüggéseket mutat más széles körben elterjedt nárcizmust mérő eszközökkel (2. táblázat). Az „Intraclass” korrelációs együtthatók (ICC) átlagos értéke 0.73 volt a grandiozitás és 0.97 a vulnerabilitás esetén. Továbbá a kovariánsokkal történő megerősítő faktorelemzés is az elvárt összefüggést mutatta más konstruktumokkal (3. Táblázat).

A PNI-S kétfaktoros mérési modelljének illeszkedése a jelenlegi tradíciók alapján elfogadhatónak mutatkozott (RMSEA = .058; CFI = .961; TLI = .937; $\chi^2 = 374,6$; $df = 21$; $p < .001$). A standardizált faktortöltések a vulnerabilitás faktor esetében .53 és .79, a grandiozitás faktor esetében pedig .23 és .81 között mozogtak. A grandiozitás és vulnerabilitás faktorok mérsékelt pozitívan összefüggést mutattak (.28).

2. Táblázat: A PNI-S faktorainak összefüggései más mérőeszközökkel intraclass korrelációs együtthatók (ICC) alapján az 1. mintában.

	PNI-S Grandiozítás	PNI-S Vulnerabilitás
	Intraclass korrelációs együttható (ICC)	
PNI Grandiozítás	.518	
NPI	.835	
NGS	.844	
PNI Vulnerabilitás		.965
MCNS		.978
NVS		.968

Megjegyzés: PNI: Pathological Narcissism Inventory (Pincus et al., 2009); MCNS: Maladaptive Covert Narcissism Scale (Cheek, Hendin & Wink, 2013); NVS: Narcissistic Vulnerability Scale (Crowe et al., 2018); NGS: Narcissistic Grandiosity Scale (Crowe et al., 2016).

3. Táblázat: A PNI-S összefüggései az első mintán (megerősítő faktorelemzés kovariánsokkal)

	Vulnerábilis nárcisztikus állapot	Grandiózus nárcisztikus állapot	Különbség*
Narcissistic Personality Inventory (NPI)	.05	.75	<.01
Pathological Narcissism Inventory (PNI)	.66	.43	<.01
PNI Grandiozítás	.27	.68	<.01
PNI Vulnerabilitás	.75	.24	<.01
Narcissistic Vulnerability Scale (NVS)	.72	.18	<.01
Narcissistic Grandiosity Scale (NGS)	-.05	.61	<.01
Maladaptive Covert Narcissism Scale (MCNS)	.63	.20	<.01
Rosenberg Önértékelés Skála (RSES)	-.46	.15	<.01
Állapotönértékelés (SSE)	-.44	.08	<.01

Megjegyzés: N=319. Standardizált együtthatók. A vastag betűvel szedett értékek legalább $p < .05$ -nél szignifikánsak. Minden egyes kovariáns külön regressziós elemzésben vizsgáltunk, hogy elkerüljük a változók egymásra hatását. *Wald-tesztet használtunk a β -k összehasonlításakor.

Mivel a PNI-S validálásának fő célja, hogy alkalmas legyen intenzív longitudinális adatgyűjtés lefolytatására, ezért a 3. mintán egy ilyen kutatásban vizsgáltuk a mérőeszköz tulajdonságait. Többszintű megerősítő faktorelemzést végeztünk (multilevel CFA), hogy külön tudjuk választani a személyen belüli és személyek közötti hatásokat (within- és between subject szint). A modellünk 1741 adatpontot használt, és a jelenlegi tradícióknak megfelelő illeszkedést mutatott a személyek közötti és személyen belüli szinteken is (RMSEA = .035; CFI = .938; TLI = .900; $\chi^2 = 960,2$; $df = 42$; $p < .001$; $SRMR_{within-subject} = 0,035$; $SRMR_{between-subject} = 0,093$). A faktortöltések a személyen belüli szinten .44 és .67 között, a személyek közötti szinten pedig .60 és .99 között mozogtak. Az állapotszintű sérülékenység és grandiozítás a within-subject

szinten gyengén negatív ($r = -.32$), a between-subject szinten azonban gyenge pozitív ($r = .26$) kapcsolatot mutatott.

2. Kutatási Téma megvitatása

Ahogy a többszintű megerősítő faktorelemzés eredményeiből látszik, a mérőeszköz mind a személyen belüli folyamatok, mind a személyek közötti szint mérésére megfelelő tud lenni. Eredményeink azt is alátámasztották, hogy az állapotszintű sérülékenység és grandiozitás időben negatív összefüggést mutatnak, tehát kevésbé jelennek meg egyszerre, azonban azok a személyek, akiknél általában magasabb nárcisztikus állapotok figyelhetők meg a grandiozításban és a vulnerabilitásban is egyaránt magasabb pontokkal jellemezhetőek (hasonlóan a nárcisztikus mag koncepciójához; Krizan & Herlache, 2018). Kutatásunk rámutat továbbá, hogy azért is fontos magának a nárcisztikus folyamatnak a megértése, szemben a vonásszint átlagoló megközelítésével, mert a belső személyiségfolyamat erősen befolyásolhatja a személy mindennapi működését. Ezek az összefüggések természetesen további vizsgálatokat kívánnak még.

A jelen vizsgálat alátámasztotta a hét tételből álló Pathological Narcissism Inventory - State Version (PNI-S) felhasználhatóságát longitudinális adatgyűjtésekben. A PNI-S más, jelenleg használt állapotszintű mérőeszközeihez képest (pl. az NVS vagy az NGS) akkor javasoljuk alkalmazni, ha a vulnerabilitás és az exhibicionizmus/grandiozítás mellett a nárcizmus feljogosítottsággal kapcsolatos magja is a kutatás fókuszában van, és ha a grandiozítás mellett a vulnerabilis nárcisztikus működés egyaránt fontos a mérésben.

3. Kutatási Téma

A 2. Kutatási Téma eredményeire építve a PNI-S lehetővé teszi a grandiózus és sérülékeny nárcizmus központi folyamatainak további vizsgálatát, más fontos személyiségfolyamatokkal összefüggésben. A 3. Kutatási Témában a pozitív és negatív önértékelési folyamat és a nárcisztikus működés összefüggéseit kívánjuk megragadni.

Az önértékelés és a nárcizmus közötti kapcsolat jól dokumentált a vonásperspektívában, továbbá ezek az összefüggések többnyire megismételhetőek az állapotszintű önértékelést mérő vizsgálatokban is (pl. Edershile & Wright, 2021). Azonban az állapotszintű önértékelést a vizsgálatok általában globális tendenciaként ragadják meg, és csak a Rosenberg Önértékelés Skála (Rosenberg, 1965) pozitív tételeivel mérik. A 3. Kutatási Témában amellet érvelünk, hogy a pozitív és negatív önértékelési folyamat nem egyszerűen egy érem két oldalaként fogható fel, hanem bizonyos mértékig külön-külön is működnek. A pozitív és negatív

önértékelési folyamatok megkülönböztetését már Owens (1993, 1994) is javasolta, azzal érvelve, hogy a pozitív és negatív önértékelés (az úgynevezett önleértékelés) egyetlen mérőeszközben való egyesítése elfedheti az önértékelési folyamat fontos jellemzőit. Az alacsony önértékelés még a vonásszinten is összetettebbnek tűnik annál, minthogy csak a magas önértékelés ellentéte lenne (Rosenberg & Owens, 2001), mivel ez szoros összefüggést mutat olyan változókkal, mint például a depresszióval vagy a szorongással. Továbbá klinikai megfigyelések is arra utalnak, hogy a magas és az alacsony önértékelési állapotok, illetve a grandiózus és a sérülékeny nárcisztikus állapotok oszcillálhatnak, sőt, akár együtt is előfordulhatnak (Levy, 2012).

A vonásszintű vizsgálatoktól továbblépve de Ruiter, van Geert & Kunnen (2017) egy másik elméleti háttérrel kínált a dinamikus önértékelési folyamatok megértéséhez. Az Önszerveződő Önértékelés modellben (Self-Organizing Self-Esteem; SOSE) a komplex dinamikus rendszerek megközelítését használva (részletesen lásd van Geert, 2011), két fogalmat vezetnek be a személyiségfolyamatok stabilitásának, illetve változékonyságának magyarázatára. A bevonzó állapotok (attractor state) modelljükben a kogníciók, viselkedések és affektusok magasabb rendű mintázatait alkotják, amelyek az önértékelés aktuális állapotát egy korábban kialakult, koherens, saját tapasztalatokból épült állapotához tudják vezetni. Ezek a bevonzó állapotok meglehetősen stabilak, és a személy viszonylag kevés energiával (pl. erőfeszítéssel, motivációval vagy figyelemmel; Kunner & Van Geert, 2012) el tudja érni őket, hasonlóan ahhoz, mintha egy szokást gyakorolna, nem pedig egy új viselkedésformát próbálna ki (de Ruiter, van Geert & Kunnen, 2017). Az önértékelés különböző bevonzó állapotai jelen lehetnek ugyanabban a rendszerben (például egy negatív önértékelési attraktor és egy pozitív önértékelési attraktor), amit a SOSE modellben multistabilitásnak nevezünk.

Az összes lehetséges önértékelési állapot összessége alkotja az egyén önértékelésének attraktor tájképét (attractor landscape). Ebben a szemléletben az állapotönértékelés szabadon ingadozhat az éppen aktuális környezeti tényezőknek megfelelően, azonban könnyebb (azaz kevesebb energiát igényel) egy adott, jól bevált állapothoz megérkezni, és minél többször látogatunk meg egy adott attraktorállapotot, annál mélyebbé válik az (hasonlóan a sématerápia szemléletéhez a maladaptív sémák kialakulásáról, Young, Klosko & Weishaar, 2003). Ahogy egy bevonzó állapot mélyül, egyre több és több energiára van szükség ahhoz, hogy az egyén ki tudjon lépni belőle, annál stabilabb és a pillanatnyi élményeket jól magyarázó keretként épül be. A vonás önértékelés ebben a szemléletben tehát egy több állapotból álló attraktor-tájképnek tekinthető. Ha ezeket a különböző önértékelési állapotokat átlagoljuk (mint ahogy ezt a vonáselméleti

megközelítésben tesszük), akkor elveszíthetjük a különálló folyamatok megkülönböztetésének képességét. A SOSE modell keretrendszerét szem előtt tartva célunk tehát a pozitív és negatív önértékelési folyamatok összefüggéseinek feltárása volt a grandiózus és sérülékeny nárcisztikus állapotokkal. Feltételeztük, hogy a grandiózus nárcisztikus állapotok inkább a pozitív önértékelési folyamathoz, míg a sérülékeny nárcisztikus állapotok pedig inkább a negatív önértékelési folyamathoz kapcsolódnak.

A SOSE-modellben a multistabilitás azt sugallja, hogy az önértékelés attraktor-tájképében több bevonzó állapot létezik, ezért egynél több lehetséges és stabil állapot tudja vonzani az állapotszintű önértékelést. Azt, hogy éppen melyik fog aktiválódni ráadásul több belső és külső tényező is egyszerre befolyásolja. Jelen kutatásunkban ennek a kontextusnak (Edershile & Wright, 2022) a nárcisztikus működés dinamikájában játszott szerepét szeretnénk volna megragadni, a mindennapokban tapasztalt pozitív és negatív tapasztalatok naplózásával a személyiség működésének két fő területén, az ágenciás és közösségi események mentén. Az ágenciás tapasztalatok a kompetenciával, az asszertivitással és a határozottsággal kapcsolatos helyzetekre vonatkoznak (hogyan éri el valaki a céljait), a közösségi tapasztalatok pedig a társas működésre és a kapcsolatok fenntartására utalnak (pl. mennyire segítőkész, megbízható és jóindulatú valaki; áttekintésért lásd Abele & Wojciszke, 2014). A nárcisztikus folyamat szempontjából a pozitív események segíthetnek a pozitív énkép megerősítésében és fenntartásában, míg a negatív események énkép-fenyegetésként (ego-threat) szolgálhatnak. Az énképet fenyegető helyzetek tanulmányozása (amikor a környezetből érkező specifikus jelzések a személy pozitív önértékelését fenyegetik) hosszú múltra tekint vissza a korábbi nárcizmus-kutatásokban (áttekintésért lásd vanDellen, Campbell, Hoyle & Bradfield, 2010), akár az ágenciás, akár a közösségi eseményeket nézzük.

Bár a korábbi tanulmányok rámutattak az önértékelés (vonás, állapot, variabilitás) fontos szerepére a nárcizmus dinamikájában (Edershile & Wright, 2021a; Geukes et al., 2017), vagy egymástól elkülönítve vizsgálták őket, vagy elsősorban csak ezek változékonyságát mérték (variabilitás), nem foglalkoztak a belső folyamatok egymásra gyakorolt kölcsönhatásaival (Edershile & Wright, 2021a). A 3. Kutatási Téma célja a nárcisztikus működés négy különböző központi folyamatának, az állapotszintű pozitív és negatív önértékelésnek, valamint az állapotszintű grandiózus és sérülékeny nárcizmusnak a megragadása, miközben a kontextus hatását is figyelembe vesszük. Korábbi tanulmányok szerint a negatív önértékelési folyamat és a negatív énkép összefüggésbe hozható a nárcisztikus vulnerabilitással (amikor a grandiózus énképet sem mi, sem mások nem tudják validálni), a pozitív önértékelési folyamat, pozitív

énkép pedig a nárcisztikus grandiozitással (amikor a grandiózus énképet el tudjuk érni, vagy mi, vagy mások azt tudják validálni). Célunk továbbá, hogy ennek a négy folyamatnak a dinamikus kölcsönhatását is megragadjuk az egyének mindennapi életében.

3. Kutatási Téma módszerei

A 3. Kutatási Téma két, nagyrészt azonos magyarországi egyetemi hallgatókon végzett vizsgálatból áll (1. vizsgálat, $n = 123$, 66% nő; 2. vizsgálat, $n = 109$, 79% nő), az egyetlen különbség közöttük a nárcisztikus állapotok különböző mérőeszközeinek használata (Pathological Narcissism Inventory - State Version (Engyel, de Ruiter & Urbán, 2022) az 1. vizsgálatban, valamint a Narcissistic Grandiosity Scale (Crowe et al., 2016) és a Narcissistic Vulnerability Scale (Crowe et al., 2018) a 2. vizsgálatban). Mindkét vizsgálat longitudinális tapasztalati mintavételi (experience sampling method) eljárást alkalmazott, ahol a résztvevőknek öt egymást követő napon keresztül naponta négy mérést kellett kitölteniük okostelefonjukon, amelyekben beszámoltak aktuális állapot szintű grandiózus és sérülékeny nárcizmusukról, pozitív és negatív állapot szintű önértékelésükről (naponta háromszor mérve), valamint arról, hogy történt-e velük pozitív vagy negatív teljesítményhez vagy társas élethez kapcsolódó esemény a nap folyamán (naponta egyszer mérve). Ez a longitudinális elrendezés lehetővé teszi a személyen belüli (pl. hogyan kapcsolódik az állapot szintű önértékelés és a sérülékeny nárcisztikus állapot a személyen belül, ha ezeket a változókat többször mérjük) és az személyek közötti (pl. hogyan kapcsolódik az állapot szintű önértékelés és a sérülékeny nárcisztikus állapot, ha különböző személyeket hasonlítunk össze) összefüggések megkülönböztetését.

Mivel az ötnapos vizsgálatok adatai többszintű (multilevel) struktúrába rendeződnek (húsz megfigyelés személyenként), multilevel vektor-autoregresszív modelleket (VAR1) használtunk az elemzéshez az Mplus 8.3 felhasználásával (McNeish & Hamaker, 2019), a dinamikus strukturális egyenletmodellezési keretrendszerben (DSEM). Ez a módszer lehetővé teszi a SEM-modellek és az idősoelemzés integrálását (Asparouhov, Hamaker & Muthén, 2018). Kétféle modellt alkalmaztunk: először egy adott megfigyelési ablakon (t időpont) belül vizsgáltuk meg a változók egymásra hatását egy Residual DSEM modell segítségével (1. modell). Ez a módszer lehetővé teszi, hogy modellezzük az egy időpillanatban történő hatásokat (a modell strukturális része), miközben leválasztjuk azokat a hatásokat, amelyeket a változók korábbi időpillanatokban történő mérése jelentene (autoregresszív része a modellnek, azaz a $t-1$ időpontban lévő változó előrejelzi ugyanazt a változót t időpontban; Asparouhov & Muthén, 2019). Másodszor a $t-1$ időpont t időpontra gyakorolt késleltetett hatásait (lagged effect) egy

általános DSEM-modellel modelleztük (2. modell). Ez a modell segít a pozitív és negatív állapotönértékelés, valamint a grandiózus és sérülékeny nárcisztikus állapotok közötti asszociációk megkülönböztetésében. A két modell megkülönböztetése gyakori az intenzív longitudinális adatokat használó vizsgálatokban (pl. Kiekenes et al., 2020).

3. Kutatási Téma eredményei és megvitatása

Az 5 napos vizsgálatok során az 1. vizsgálatban összesen 2337 adatpont, a 2. vizsgálatban pedig 2035 adatpont állt rendelkezésre. Hipotéziseinknek megfelelően a pozitív és negatív állapotönértékelés csak gyenge negatív kapcsolatot mutatott, és a grandiózus nárcisztikus állapot szorosabb pozitív együttjárást mutatott a pozitív állapotönértékeléssel, mint a negatívval. Ez a különbség a pozitív és negatív állapotönértékelés sérülékeny nárcisztikus állapottal való kapcsolatában nem volt jelentős (4. táblázat).

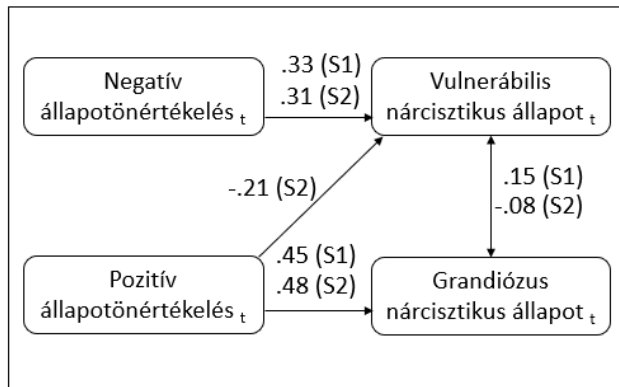
4. táblázat. Az ismételt méréses korreláció (Bakdash & Marusich, 2017) eredményei az 1. vizsgálatban az átló felett (jobb felső rész), a 2. vizsgálatban pedig az átló alatt (bal alsó rész) szerepelnek. A szignifikáns korrelációk félkövérrel vannak kiemelve ($p < .001$).

Személyen belül mért változók	Ismételt méréses korrelációk (r; személyen belüli összefüggések)				
	1.	2.	3.	4.	5.
1. Sérülékeny állapotnárcizmus	-	.03 $p = .24$	-.40 $p < .001$	-.30 $p < .001$	.33 $p < .001$
2. Grandiózus állapotnárcizmus	-.26 $p < .001$	-	.36 $p < .001$	.44 $p < .001$	-.13 $p < .001$
3. Állapotönértékelés	-.43 $p < .001$	.47 $p < .001$	-	-.77 $p < .001$	.81 $p < .001$
4. Pozitív állapotönértékelés	-.35 $p < .001$	.58 $p < .001$	.79 $p < .001$	-	-.25 $p < .001$
5. Negatív állapotönértékelés	.34 $p < .001$	-.19 $p < .001$	-.82 $p < .001$	-.30 $p < .001$	-

Az önértékelés és a nárcisztikus folyamatok belső dinamikájának megragadására két modellt alkalmaztunk, egyet a valós idejű hatások megragadására, amely a változók késleltetett hatásait kontrollálja (Residual DSEM modell, 1. Ábra), és egyet az időbeli hatások megragadására, amelyeket a konkrét napi események, mint moderátorok befolyásolnak (általános DSEM modell, 2. ábra). A valós idejű hatások elemzése alkalmas lehet arra, hogy egy adott bevonzó állapoton belüli dinamikára reflektáljon, míg az időbeli összefüggések segíthetnek a bevonzó állapot időbeli kiterjedésének megragadásában.

Az önértékelés és a nárcisztikus működés valós idejű összefüggései

1. vizsgálat (S1: n = 123) ; 2. vizsgálat (S2: n = 109)

1. ábra: Valós idejű személyen belüli összefüggések a negatív és pozitív állapotönértékelés és a sérülékeny és grandiózus nárcisztikus állapotok között, az RDSEM-modellben kontrollált késleltetett hatásokkal. (1. modell).

Eredményeink azt mutatják, hogy egy bizonyos időpillanatban a negatív állapotönértékelés pozitívan jósolja be a sérülékeny nárcisztikus állapotot, míg a pozitív állapotönértékelés inkább a grandiózus nárcisztikus állapotot jósolja be, bár a 2. vizsgálatban a pozitív állapotönértékelés a vulnerábilis nárcisztikus állapotot is negatívan jósolta be. Az önszerveződő önértékelési modell (SOSE; de Ruiter, van Geert & Kunnen, 2017) szempontjából azt mondhatjuk, hogy az önértékelési folyamatokban két különböző bevonzó állapot azonosítható. A negatív önértékelési bevonzó állapot aktiválódása korlátozza a pozitív állapotönértékelést, és egy sérülékeny nárcisztikus állapotot jelez előre, amelyben a negatív énnel kapcsolatos élmények fognak dominálni (pl. a személy úgy érezheti, hogy nem elég értékes, hogy képtelen bizonyos célok elérésére stb.). Másrészt a pozitív önértékelési bevonzó állapot aktiválása előre jelezhet egy grandiózus állapotot, pozitív énnel kapcsolatos élményekkel (pl. a személy különlegesnek érezheti magát, megerősítést vagy támogatást kap a grandiózus énképének fenntartásához stb.) Megközelítésünk összhangban van korábbi kutatásokkal, amelyek a nárcisztikus tendenciák önszabályozó funkcióját (pl. Morf & Rhodewalt, 2001) hangsúlyozták a pozitív énkép fenntartásában (azaz szorosan kapcsolódó folyamatokról van szó). Ezen túlmenően a grandiózítás és a sebezhetőség megkülönböztetése, mint különálló bevonzó állapotok, tükrözi azokat a korábbi klinikai megfigyeléseket is, amelyek a grandiozítás és az önmegvetés tapasztalatai közötti lehetséges gyors váltásokat írták le (Miller et al., 2007; Ronningstam, 2010).

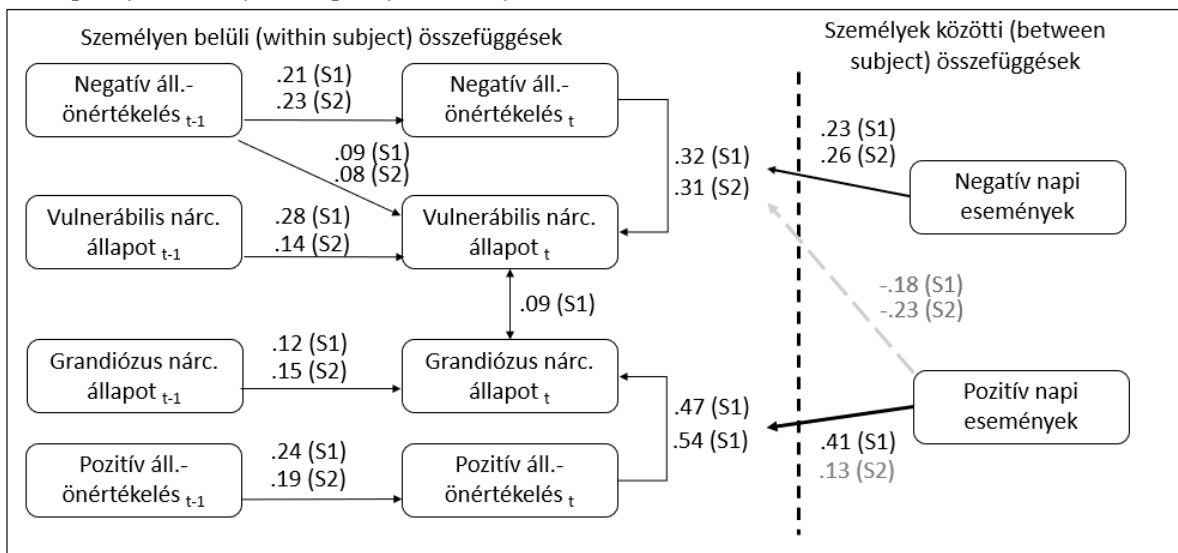
Az önértékelés és a nárcisztikus működés időbeli összefüggései

Második modellünkben (2. Ábra) a negatív és pozitív állapotönértékelés és a nárcisztikus állapotok időbeli összefüggéseit egy általános DSEM-modellben mértük. A késleltetett (lagged) és kereszt-késleltetett (cross-lagged) összefüggések (azaz a t-1 időpontban mért változók hatása a t időpontban mért változókra) azt sugallják, hogy minden változó mutat

bizonyos stabilitást és a negatív állapotönértékelés előző időpontban mér értéke előre jelzi a sérülékeny nárcisztikus állapotot a következő mérési időpont esetében is. Ez az eredmény arra utal, hogy a negatív önértékelési bevonzó állapot befolyásolhatja a sérülékeny nárcisztikus állapot aktiválódását, és időben is hosszabb hatást tud gyakorolni. Hasonló mintázat a pozitív állapotönértékelés és a grandiozitás között egyik vizsgálatban sem figyelhető meg.

2. Ábra: Időbeli összefüggések a negatív és pozitív állapotönértékelés, valamint a sérülékeny és grandiózus nárcisztikus állapotok között, a negatív és pozitív életesemények moderáló hatásával a DSEM keretrendszerben (2. modell). A nyílak szignifikáns standardizált regressziós együtthatókat jelölnek. A szaggatott vonalakkal és a szürke betűtípussal jelölt együtthatók fontos, nem szignifikáns tendenciákat jeleznek.

1. vizsgálat (S1: n = 123) ; 2. vizsgálat (S2: n = 109)

Vizsgálatainkban a napi pozitív és negatív élmények moderáló hatását is figyelembe vettük. A napi negatív élmények mindkét vizsgálatban szignifikánsan moderálták a negatív állapotönértékelés és a vulnerábilis állapotnárcizmus közötti kapcsolatot. Ez az eredmény azt mutatja, hogy azok esetében, akik több negatív napi eseményt éltek át, a negatív állapotönértékelés bejósoló ereje a sérülékeny állapotnárcizmusra erősebb volt.

A pozitív események viszont korlátozottabb, nem szignifikáns negatív moderáló hatást gyakoroltak a negatív állapotönértékelés és vulnerábilis állapotnárcizmus közötti kapcsolatra, és pozitív hatást a pozitív állapotönértékelés és állapot-grandiozitás kapcsolatára az 1. vizsgálatban, amely nem volt replikálható a 2. vizsgálatban. A jelenlegi formában mért napi események lényegesen szélesebb konfidenciaintervallumokat eredményeztek, legalábbis részben azért, mert csak naponta egyszer mértük őket, szemben a 15 alkalomból álló

állapotmérésekkel. Ezért a jövőbeli kutatásoknak érdekesebb árnyaltabban reflektálnia a pillanatnyi kontextuális különbségekre.

Eredményeink azt mutatják tehát, hogy a negatív napi események (pl. szociális elutasítás, vagy kudarc egy teljesítményhez kapcsolódó feladatban) erőteljesebb hatással lehetnek arra, hogy a személy a negatív önértékelési bevonzó állapotba kerüljön, amelyet főként egy maladaptív, vulnerabilis nárcisztikus állapot, mint megküzdés jellemez, míg a pozitív napi események részben kompenzálhatják ezeket azáltal, hogy mind a negatív, mind a pozitív önértékelési folyamatokat befolyásolják.

Mindent egybevetve, kutatásunk rámutatott a pozitív és negatív önértékelési folyamat mérésben is történő megkülönböztetésének fontosságára, mivel ezek egyértelműen különválaszthatóak akár a sérülékeny és grandiózus nárcisztikus állapotokhoz fűződő kapcsolatuk alapján. Továbbá a napi pozitív és negatív élmények nagyon eltérő én-élményeket eredményezhetnek és ezzel komoly hatásuk lehet mind a négy vizsgált folyamatra és ezek összefüggéseire is.

Következtetések és implikációk a nárcizmus dinamikájának jövőbeli kutatására

Vizsgálataink korlátjaik ellenére - amelyek hasonlóak a területen született más vizsgálatokhoz (pl. az egyetemi minták használata, a női résztvevők magasabb aránya és az önbevallásos mérőeszközök használata) - úgy véljük, hogy a nárcisztikus állapotok és az önértékelési folyamatok mérése az egyének mindennapi életében intenzív longitudinális méréssel részletesebb betekintést nyújthat a nárcizmus dinamikájának alakulásába.

Mindenekelőtt azért, mert magát az éppen aktuálisan zajló folyamatot kívánjuk mérni: az aktuálisan aktivált állapotokat értékeljük, kontrasztba állítva azzal, ahogy az egyének gondolkodnak magukról, értékelik saját tulajdonságaikat, vagy ahogy emlékeznek bizonyos eseményekre, amely a vonásmérések általános jellemzője. Azonban, mivel a belső folyamatok vagy az egyes bevonzó állapotok (pl. vulnerabilitás, negatív állapotönértékelés) közötti váltások percek vagy másodpercek alatt történhetnek, a jövőbeli kutatásokban szorosabb és specifikusabb időbeli megfigyelés alkalmazását javasoljuk. Így kicsit csökkenthetjük annak esélyét, hogy fontos pontok mellett menjünk el, és csak a dinamikus váltások végeredményét ragadjuk meg (Edershile & Wright, 2022).

Véleményünk szerint a kísérleti módszerek alkalmazásának újbóli előtérbe helyezése is ígéretes eredményeket hozhat, mivel a folyamatos utókövetés időkeretét korlátozhatjuk csak azokra a konkrét, bevonzó állapotokat aktiváló eseményekre, amelyekben az állapotszintű változások megtörténhetnek (pl. a társas elutasítás hatásának mérése az állapotszintű változók többszöri

felvételével). Az ént fenyegető helyzetekkel kapcsolatos korábbi tanulmányok (egy összefoglalóért lásd vanDellen, Campbell, Hoyle & Bradfield, 2010) jó kiindulópontot nyújthatnak a kiváltó események pontosabb konceptualizálásához (pl. Mota et al., 2023; Rhodewalt et al., 1998; Weiss & Huppert, 2022).

Úgy véljük, hogy eredményeink fontosak a nárcizmus és az önértékelés állapot szintű folyamatainak megértésében, továbbá kiindulópontként szolgálhatnak ezekhez a jövőbeli kutatásokhoz. Fő hozzájárulásunkat egyrészt az általunk validált mérőeszköz későbbi alkalmazhatóságában látjuk, másrészt pedig a komplex dinamikus rendszerek nézőpontja egy megfelelő elméleti keretét adhatja későbbi vizsgálatoknak is. Mivel a nárcizmus dinamikájának tanulmányozása még mindig egy fiatal területnek számít, számos kérdés nyitott, akár más releváns személyiségfolyamatokkal való összefüggéseiről, akár az összefüggéseket befolyásoló kontextuális tényezők azonosításáról gondolkodunk.

Források

- Abele, A. E., & Wojciszke, B. (2014). Communal and agentic content in social cognition: A dual perspective model. In *Advances in Experimental Social Psychology* (Vol. 50, pp. 195-255). Academic Press.
- Ackerman, R. A., & Donnellan, M. B. (2013). Evaluating self-report measures of narcissistic entitlement. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 35 (4), 460-474. <https://dx.doi.org/10.1007/s10862-013-9352-7>.
- Ackerman, R. A., Donnellan, M. B., Roberts, B. W., & Fraley, R. C. (2016). The effect of response format on the psychometric properties of the Narcissistic Personality Inventory: Consequences for item meaning and factor structure. *Assessment*, 23(2), 203-220.
- Ackerman, R. A., Witt, E. A., Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., & Kashy, D. A. (2011). What does the narcissistic personality inventory really measure? *Assessment*, 18, 67-87. <https://doi.org/10.1177/1073191110382845>.
- American Psychiatric Association. (1980). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (3rd ed.). Washington, DC: Author.
- Asparouhov, T., & Muthén, B. (2019). Latent variable centering of predictors and mediators in multilevel and time-series models. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 26(1), 119-142.
- Asparouhov, T., Hamaker, E. L., & Muthén, B. (2018). Dynamic structural equation models. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 25(3), 359-388.
- Bakdash, J. Z., & Marusich, L. R. (2017). Repeated measures correlation. *Frontiers in Psychology*, 8, 456.
- Bonifay, W., & Cai, L. (2017). On the complexity of item response theory models. *Multivariate Behavioral Research*, 52(4), 465-484.
- Bonifay, W., Lane, S. P., & Reise, S. P. (2017). Three concerns with applying a bifactor model as a structure of psychopathology. *Clinical Psychological Science*, 5(1), 184-186.
- Cain, N. M., Pincus, A. L., & Ansell, E. B. (2008). Narcissism at the crossroads: Phenotypic description of pathological narcissism across clinical theory, social/personality psychology, and psychiatric diagnosis. *Clinical Psychology Review*, 28(4), 638-656.
- Campbell, W. K., Miller, J. D. (2012). *The Handbook of Narcissism and Narcissistic Personality Disorder: Theoretical Approaches, Empirical Findings, and Treatments*. Hoboken, NJ.: John Wiley & Sons. Inc. <https://doi.org/10.1002/9781118093108.ch29>.
- Campbell, W. K., Rudich, E. A., & Sedikides, C., (2002). Narcissism, Self-Esteem, and the Positivity of Self-Views: Two Portraits of Self-Love. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28 (3), 358-368. <https://doi.org/10.1177/0146167202286007>.
- Cheek, J. M., Hendin, H. M., Wink, P. M. (2013). An Expanded Version of the Hypersensitive Narcissism Scale (The Maladaptive Covert Narcissism Scale). *Association for Research in Personality* (conference). Charlotte, NC. <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.3216.1761>.
- Corry, N., Merritt, R. D., Mrug, S., & Pamp, B. (2008). The factor structure of the Narcissistic Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment*, 90, 593-600. <https://doi.org/10.1080/00223890802388590>.

- Crowe, M. L., Edershile, E. A., Wright, A. G., Campbell, W. K., Lynam, D. R., & Miller, J. D. (2018). Development and validation of the Narcissistic Vulnerability Scale: An adjective rating scale. *Psychological assessment*, 30(7), 978.
- Crowe, M. L., Lynam, D. R., Campbell, W. K., & Miller, J. D. (2019). Exploring the structure of narcissism: Toward an integrated solution. *Journal of Personality*, 87(6), 1151-1169.
- Crowe, M. L., Sleep, C. E., Carter, N. T., Campbell, W. K., & Miller, J. D. (2018). Self-esteem and narcissism: An item response theory analysis of curvilinearity. *Personality and Individual Differences*, 128, 16-20.
- Crowe, M., Carter, N. T., Campbell, W. K., & Miller, J. D. (2016). Validation of the Narcissistic Grandiosity Scale and creation of reduced item variants. *Psychological Assessment*, 28(12), 1550.
- De Ruiter, N. M., Van Geert, P. L., & Kunnen, E. S. (2017). Explaining the “how” of self-esteem development: The self-organizing self-esteem model. *Review of General Psychology*, 21(1), 49-68.
- Donnellan, M. B., Ackerman, R. A., & Wright, A. G. C. (2021). Narcissism in contemporary personality psychology. In O. P. John & R. W. Robins (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (pp. 625–641). The Guilford Press.
- Edershile, E. A., & Wright, A. G. (2021a). Fluctuations in grandiose and vulnerable narcissistic states: A momentary perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 120(5), 1386–1414. <https://doi.org/10.31234/osf.io/8gkpm>
- Edershile, E. A., & Wright, A. G. (2021b). Grandiose and vulnerable narcissistic states in interpersonal situations. *Self and Identity*, 20(2), 165-181.
- Edershile, E. A., & Wright, A. G. (2022). Narcissism dynamics. *Social and Personality Psychology Compass*, 16(1), e12649.
- Edershile, E. A., Woods, W. C., Sharpe, B. M., Crowe, M. L., Miller, J., & Wright, A. G. (2019). A Day in the Life of Narcissus: Measuring Narcissistic Grandiosity and Vulnerability in Daily Life. *Psychological Assessment*, 31(7), 913. <https://doi.org/10.31234/osf.io/jpqst>.
- Engyel, M., de Ruiter, N. M., & Urbán, R. (2022). Momentarily narcissistic? Development of a short, state version of the Pathological Narcissism Inventory applicable in momentary assessment. *Frontiers in Psychology*, 13, 992271-992271.
- Fleeson, W. (2001). Toward a structure-and process-integrated view of personality: Traits as density distributions of states. *Journal of personality and social psychology*, 80(6), 1011.
- Geukes, K., Nestler, S., Hutteman, R., Dufner, M., Küfner, A. C., Egloff, B., Denissen, J. A., & Back, M. D. (2017). Puffed-up but shaky selves: State self-esteem level and variability in narcissists. *Journal of Personality and Social Psychology*, 112(5), 769.
- Giacomin, M., & Jordan, C. H. (2016b). Self-focused and feeling fine: Assessing state narcissism and its relation to well-being. *Journal of Research in Personality*, 63, 12-21.
- Hektner, J. M., Schmidt, J. A., & Csikszentmihalyi, M. (2007). *Experience sampling method: Measuring the quality of everyday life*. Sage.
- Hyatt, C. S., Sleep, C. E., Lynam, D. R., Widiger, T. A., Campbell, W. K., & Miller, J. D. (2018). Ratings of affective and interpersonal tendencies differ for grandiose and vulnerable narcissism: A replication and extension of Gore and Widiger (2016). *Journal of Personality*, 86(3), 422-434.

- Hyatt, C. S., Sleep, C. E., Lamkin, J., Maples-Keller, J. L., Sedikides, C., Campbell, W. K., & Miller, J. D. (2018). Narcissism and self-esteem: A nomological network analysis. *PloS One*, 13(8), e0201088.
- Kealy, D. & Rasmussen, B. (2012) Veiled and Vulnerable: The Other Side of Grandiose Narcissism. *Clinical Social Work Journal*, 40, 356-365. <https://doi.org/10.1007/s10615-011-0370-1>.
- Kiekens, G., Hasking, P., Nock, M. K., Boyes, M., Kirtley, O., Bruffaerts, R., Myin-Germeys, I., & Claes, L. (2020). Fluctuations in affective states and self-efficacy to resist non-suicidal self-injury as real-time predictors of non-suicidal self-injurious thoughts and behaviors. *Frontiers in Psychiatry*, 11, 214.
- Krizan, Z., & Herlache, A. D. (2018). The narcissism spectrum model: A synthetic view of narcissistic personality. *Personality and Social Psychology Review*, 22(1), 3-31.
- Kruyen, P. M., Emons, W. H., & Sijtsma, K. (2013). On the shortcomings of shortened tests: A literature review. *International Journal of Testing*, 13(3), 223-248.
- Kuchynka, S.L., Bosson, J.K. (2018). The Psychodynamic Mask Model of Narcissism: Where Is It Now?. In: Hermann, A., Brunell, A., Foster, J. (eds) *Handbook of Trait Narcissism*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-92171-6_9.
- Levy, K. N. (2012). Subtypes, dimensions, levels, and mental states in narcissism and narcissistic personality disorder. *Journal of Clinical Psychology*, 68(8), 886-897.
- McNeish, D., & Hamaker, E. L. (2019). A primer on two-level dynamic structural equation models for intensive longitudinal data in Mplus. *Psychological Methods*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1037/met0000250>
- Miller, J. D., Back, M. D., Lynam, D. R., & Wright, A. G. (2021). Narcissism today: What we know and what we need to learn. *Current Directions in Psychological Science*, 30(6), 519-525.
- Miller, J. D., Campbell, W. K., & Pilkonis, P. A. (2007). Narcissistic personality disorder: Relations with distress and functional impairment. *Comprehensive Psychiatry*, 48(2), 170-177.
- Miller, J. D., Hoffman, B. J., Gaughan, E. T., Gentile, B., Maples, J., & Keith Campbell, W. (2011). Grandiose and vulnerable narcissism: A nomological network analysis. *Journal of Personality*, 79(5), 1013-1042.
- Miller, J. D., Lynam, D. R., Hyatt, C. S., & Campbell, W. K. (2017). Controversies in narcissism. *Annual Review of Clinical Psychology*, 13, 291-315.
- Morf, C. C., & Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *Psychological Inquiry*, 12, 177-196. http://dx.doi.org/10.1207/S15327965PLI1204_1.
- Mota, S., Mielke, I., Kroencke, L., Geukes, K., Nestler, S., & Back, M. D. (2023). Daily dynamics of grandiose narcissism: Distribution, stability, and trait relations of admiration and rivalry states and state contingencies. *European Journal of Personality*, 37(2), 207-222.
- Muthén, L. K., & Muthén, B. O. (1998–2015). *Mplus User's Guide*. Los Angeles, CA.
- Nezlek, J. B., & Gable, S. L. (2001). Depression as a moderator of relationships between positive daily events and day-to-day psychological adjustment. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(12), 1692-1704.
- Owens, T. J. (1993). Accentuate the positive-and the negative: Rethinking the use of self-esteem, self-deprecation, and self-confidence. *Social Psychology Quarterly*, 288-299.

- Owens, T. J. (1994). Two dimensions of self-esteem: Reciprocal effects of positive self-worth and self-deprecation on adolescent problems. *American Sociological Review*, 391-407.
- Pincus, A. L., Ansell, E. B., Pimentel, C. A., Cain, N. M., Wright, A. G., & Levy, K. N. (2009). Initial construction and validation of the Pathological Narcissism Inventory. *Psychological Assessment*, 21(3), 365.
- Raskin, R., & Terry, H. (1988). A Principle-Components Analysis of the Narcissistic Personality Inventory and Further evidence of Its Construct Validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54 (5), 890-902. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.5.890>.
- Reise, S. P. (2012). The rediscovery of bifactor measurement models. *Multivariate Behavioral Research*, 47 (5), 667-696. <http://dx.doi.org/10.1080/00273171.2012.715555>.
- Reise, S. P., Moore, T. M., & Haviland, M. G. (2010). Bifactor models and rotations: Exploring the extent to which multidimensional data yield univocal scale scores. *Journal of Personality Assessment*, 92 (6), 544-559. <https://doi.org/10.1080/00223891.2010.496477>.
- Rhodewalt, F., Madrian, J. C., & Cheney, S. (1998). Narcissism, self-knowledge organization, and emotional reactivity: The effect of daily experiences on self-esteem and affect. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24(1), 75-87.
- Rodriguez, A., Reise, S. P., & Haviland, M. G. (2016). Evaluating bifactor models: Calculating and interpreting statistical indices. *Psychological Methods*, 21 (2), 137. <https://doi.org/10.1037/met000045>.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press. <https://doi.org/10.2307/2575639>.
- Rosenberg, M., & Owens, T. J. (2001). Low self-esteem people: A collective portrait. In T. J. Owens, S. Stryker, & N. Goodman (Eds.), *Extending self-esteem theory and research: Sociological and psychological currents* (pp. 400–436). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511527739.018>
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2014) *Using Multivariate Statistics*. 6th edn. Harlow: Pearson.
- vanDellen, M. R., Campbell, W. K., Hoyle, R. H., & Bradfield, E. K. (2011). Compensating, resisting, and breaking: A meta-analytic examination of reactions to self-esteem threat. *Personality and Social Psychology Review*, 15(1), 51-74.
- Weiss, M., & Huppert, J. D. (2022). Narcissistic Reflections After Social Rejection: Grandiose and Vulnerable Narcissism in Terms of Explicit and Implicit Interpretation Bias. *Cognitive Therapy and Research*, 46(1), 171-181.
- Wetzel, E., Roberts, B. W., Fraley, R. C., & Brown, A. (2016). Equivalence of Narcissistic Personality Inventory constructs and correlates across scoring approaches and response formats. *Journal of Research in Personality*, 61, 87–98. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2015.12.002>.
- Wink, P. (1996). Narcissism. In Costello, G.C. (Ed.), *Personality Characteristics of the Personality Disorders* (pp. 146-172). New York, NY: John Wiley and Sons.
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. Guilford Press.
- Zeigler-Hill, V., Clark, C.B., & Pickard, J.D. (2008). Narcissistic subtypes and contingent self-esteem: do all narcissists base their self-esteem on the same domains? *Journal of Personality*, 76 (4), 753-774. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2008.00503.x>.